

ספרות עברית וכללית

2 יחידות לימוד

הוראות לנבחן

א. משך הבחינה: שתיים ושלושה רבעים.

ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בשאלון זה חמישה פרקים.

- פרק ראשון – שירה (שירת ימי הביניים, שירת ביאליק, שירת המאה ה-20)
- פרק שני – סיפור קצר
- פרק שלישי – דרמה
- פרק רביעי – רומאן ונובלה
- פרק חמישי – סיפור שלא נלמד

משלושת הפרקים הראשונים יש לבחור בשני פרקים, ולענות על השאלות לפי ההוראות בכל פרק (כל פרק – 30 נקודות).
הפרק הרביעי (רומאן ונובלה – 30 נקודות) והפרק החמישי (סיפור שלא נלמד – 10 נקודות) הם חובה. עליך לענות על השאלות שבהם לפי ההוראות בכל פרק.

ג. חומר עזר מותר בשימוש: רשימה מודפסת של היצירות שנלמדו.

- ד. הוראות מיוחדות: (1) רשום בראש כל תשובה את מספר הפרק ואת מספר השאלה שבחרת להשיב עליה.
- (2) חובה לצרף למחברת הבחינה את רשימת היצירות שנלמדו.
- (3) אין להדגים באמצעות אותה יצירה בתשובות שונות.
- (4) שים לב לכתב, לכתוב, לפיסוק ולכללי הדקדוק.

כתוב במחברת הבחינה בלבד, בעמודים נפרדים, כל מה שברצונך לכתוב בטיוטה (ראשי פרקים, חישובים וכדומה).
רשום "טיוטה" בראש כל עמוד טיוטה. רישום טיוטות כלשהן על דפים שמחוץ למחברת הבחינה עלול לגרום לפסילת הבחינה!

ההנחיות בשאלון זה מנוסחות בלשון זכר ומכוונות לנבחנות ולנבחנים כאחד.

ב ה צ ל ח ה !

/המשך מעבר לדף/

ה ש א ל ו ת

מהפרקים הראשון, השני והשלישי עליך לענות על השאלות בשני פרקים בלבד, לפי ההוראות בכל פרק (לכל פרק – 30 נקודות).

פרק ראשון – שירה (שירת ימי הביניים, שירת ביאליק, שירת המאה ה-20)

אם בחרת בפרק זה (שאלות 1-14), ענה על שתי שאלות, כל שאלה על שיר מאת משורר אחר (לכל שאלה – 15 נקודות).
שים לב: אַן לענות על שתי שאלות משירת ימי הביניים.

שירת ימי הביניים

1. קרא את השיר שלפניך, וענה על השאלה שאחריו.

שְׁנָה בְּחִיק יְלָדוֹת / יְהוּדָה הַלּוֹי

שְׁנָה בְּחִיק יְלָדוֹת, לְמַתִּי תִשְׁכְּבִי! / דְּעֵי כִי נְעוּרִים כְּנַעֲרַת נִנְעָרוּ!
הַלְעַד יְמֵי הַשְּׁחָרוֹת? קוּמִי צְאִי, / רְאִי מִלְאֲכֵי שִׁיבָה בְּמוֹסַר שְׁחָרוֹ,
וְהַתְנַעֲרִי מִן הַזְּמָן, כְּצַפְרִים / אֲשֶׁר מְרִסִּי לִי לָהּ יִתְנַעֲרוּ.
דְּאִי כְּדָרוֹר לְמִצָּא דְרוֹר מִמְעַלְדָּ / וּמִתּוֹלְדוֹת יָמִים כְּיָמִים יִסְעָרוּ.
הִי אַחֲרֵי מְלֶכֶךְ מְרֻדָּפֶת, בְּסוֹד / נְשָׁמוֹת אֲשֶׁר אֵל טוֹב יִי נְהָרוּ!

הדובר בשיר קורא לנמענת לחולל מפנה בחייה: "וְהַתְנַעֲרִי מִן הַזְּמָן".
הסבר לאיזו תפיסת זמן הוא מתכוון בדבריו. איזו תכלית הוא מציע לנמענת?
באילו דרכים הוא מנסה לשכנע אותה?

2. קרא את השיר שלפניך, וענה על השאלה שאחריו.

שַׁחַר אֲבִקְשָׁךְ / שְׁלֵמָה אֲבִן גְּבִירוֹל

שַׁחַר אֲבִקְשָׁךְ, צוּרִי וּמְשַׁנְבִּי, / אֲעַרְךָ לְפָנֶיךָ שְׁחָרִי וְגַם עַרְבִי.
לְפָנֶי גְדֻלָּתְךָ אֲעַמֵּד וְאֶבְהֵל, / כִּי עֵינֶיךָ תִּרְאֶה כָּל מַחְשְׁבוֹת לְבִי.
מֵהֵּזָה אֲשֶׁר יוּכַל הַלֵּב וְהַלְשׁוֹן / לַעֲשׂוֹת, וּמֵהַ כַּח רוּחִי בְּתוֹךְ קַרְבִּי?
הִנֵּה לְךָ תִּיטֵב וּמְרַת אֲנוּשׁ, עַל כֵּן / אוֹדֶךָ בְּעוֹד תִּהְיֶה נְשִׁמַּת אֱלֹהֵי כִּי!

פְּרֹשׂ את הבית השני ואת הבית השלישי בשיר, והסבר כיצד הם מתקשרים
לבית האחרון שבו.

3. קרא את השיר שלפניך, וענה על השאלה שאחריו.

יְחִידָה, שְׁחָרִי / יהודה הלוי

יְחִידָה, שְׁחָרִי הָאֵל וְסָפִיו, / וְכִקְטַרְתַּת תְּנִי שִׁירְךָ בְּאַפְּיוֹ!
 הֲלֹא אִם תִּרְדְּפִי הַבְּלִי זְמַנְךָ, / וְתֹאמְרִי כִי אָמַתְּ הֵם כָּל כְּשָׁפִיו,
 וְתִזְלִי אַחֲרָיו לִילְךָ וְיוֹמְךָ / וְתַעֲרַב לְךָ תְּנוּמָה מְנַשְׁפִּיו –
 דַּעֲי כִי אֵין בְּיַדְךָ מְאוּמָה, / אֲבָל יַעַץ יִיבְשׁוּ מִחַר עֲנָפָיו.
 5 הִי לִפְנֵי אֱלֹהֶיךָ וּמִלְכְּךָ / אֲשֶׁר בָּאת לַחֲסוֹת תַּחַת כְּנָפָיו:
 שְׁמוֹ יִגְדֵל וְיִתְקַדֵּשׁ בְּפִי כָל / אֲשֶׁר נִשְׁמַת אֱלוֹהֵי חַי בְּאַפְּיוֹ!

הבית הראשון מבטא את הרעיון המרכזי בשיר. הסבר את ההתפתחות של רעיון זה בשיר כולו, וכתוב כיצד הוא מעוצב.

שירת ביאליק

4. קרא את השיר שלפניך, וענה על השאלה שאחריו.

לא זְכִיתִי בְּאוֹר מִן הַהֶפְקֵר / חיים נחמן ביאליק

לא זְכִיתִי בְּאוֹר מִן הַהֶפְקֵר,
 אֶף לֹא בָּא לִי בִירְשָׁה מְאֹבִי,
 כִּי מִסְלָעֵי וְצוּרֵי נִקְרָתִיו
 וְחִצְבָתִיו מִלְכָּבִי.

נִיצוּץ אֶחָד בְּצוּר לְבִי מִסְתַּתֵּר,
 נִיצוּץ קָטָן – אֶף כְּלוֹ שְׁלִי הוּא,
 לֹא שְׁאַלְתִּיו מְאִישׁ, לֹא גִנְבְּתִיו –
 כִּי נִמְנֵי וְכִי הוּא.

וְתַחַת פְּטִישׁ צְרוּתִי הַגְּדוֹלוֹת
 כִּי יִתְפּוּצֵץ לְכָבִי, צוּר עֲזִי,
 זֶה הַנִּיצוּץ עָף, נָתַן אֶל-עֵינֵי,
 וּמְעֵינֵי – לַחֲרוֹתִי.

וּמְחַרְוֵי יִתְמַלֵּט לְלִבְבְּכֶם,
 וּבְאוֹר אֲשַׁכֶּם הִצַּתִּיו, יִתְעַלֵּם,
 וְאֲנֹכִי בְּחִלְבֵי וּבְדָמֵי
 אֶת הַבְּעֵרָה אֲשַׁלֵּם.

תהליך היצירה מתואר בשיר כעשייה מקורית של המשורר, שראשיתה רצונית והמשכה יוצא משליטת המשורר.

הסבר קביעה זו. בסס את הסברך גם על ציורי הלשון ועל הפעלים בשיר. /המשך בעמוד 4/

5. קרא את השיר שלפניך, וענה על השאלה שאחריו.

”חֹזָה, לֵךְ בְּרַח” / חיים נחמן ביאליק
(עמוס ז, יב)

”לֵךְ בְּרַח?” – לֹא-יִבְרַח אִישׁ כְּמוֹנִי!
הַלֹּךְ בְּלֹאט לְמַדְנֵי בְּקָרִי,
גַּם דְּבַר כֵּן לֹא-לְמַדָּה לְשׁוֹנֵי
וּכְקִרְדָּם כְּבֹד יִפֹּל דְּבָרִי.

5 וְאִם-כֹּחִי תָם לָרִיק – לֹא-פִשְׁעִי,
תִּטְאֲתְכֶם הִיא וְשֹׂאוֹ הָעֶזְוִן!
לֹא-מִצָּא תַחְתֵּיוֹ סֶדֶן פִּטְיָשִׁי,
קִרְדָּמִי בָּא בְּעֶץ רִקְבוֹן.

10 אִין דְּבַר! אֲשֵׁלִים עִם-גּוֹרְלִי:
אֶת-כְּלֵי אֲקָשֶׁר לְחַגּוֹרְתִי,
וְשָׁכִיר הַיּוֹם בְּלִי שָׁכַר פִּעְלִי
אֲשׁוּבָה לִי בְּלֹאט כְּשִׁבְאֲתִי.

15 אֶל-נְוֵי אָשׁוּב וְאֶל-עֲמֻקּוֹ
וְאֶכְרֹת בְּרִית עִם שְׁקָמִי יָעַר;
15 וְאַתֶּם – אַתֶּם מְסוֹס וְרִקְב
וּמְחַר יִשָּׂא כְּלֶכֶם סָעַר.

קרא את שורות 7-8 שלפניך:

”לֹא-מִצָּא תַחְתֵּיוֹ סֶדֶן פִּטְיָשִׁי,

קִרְדָּמִי בָּא בְּעֶץ רִקְבוֹן.”

הסבר שורות אלה, וכתוב כיצד הרעיון שבהן מתפתח עד לסיום הדרמטי של השיר.

6. קרא את השיר שלפניך, וענה על השאלה שאחריו.

וְהִיָּה כִּי תִמְצְאוּ / חיים נחמן ביאליק

<p>וְעֵלִית קִיר קִטְנָה לְאִישׁ הַהוּא הַיְתָה, וְלֵה אֲשַׁנֵּב קֶטֶן, וְתִהִי לוֹ לְנַפְשׁוֹ, וְלֹא-יָדַע בָּהּ מְלֶאֶךְ, וְלֹא-שָׁלַט בָּהּ שָׁטָן.</p> <p>וְלְאִישׁ הַתְּפִלָּה אַחַת, וְהִיָּה בְּצַר לוֹ, וְיִהִי עוֹלָה שָׁמָּה, צוֹנֵחַ לְאֲשַׁנֵּב וְרוֹעֵד וְלוֹהֵט – וּמְפַלֵּל בְּדַמְמָה.</p> <p>וּתְאַרְךָ הַתְּפִלָּה כְּאַרְךָ יְמֵי חַיֶּיךָ, אֲךָ אֵל עֲלִיזָה לֹא-רָצָה. אֶת-לֹא-בִקֵּשׁ לוֹ נֶתֶן, וְהָאֲחַת שֶׁבִקֵּשׁ – אוֹתָהּ לֹא-מָצָא.</p> <p>וְהָאִישׁ עַד-יוֹם אַחֲרוֹן לֹא-נוֹאֵשׁ מִרְחֻמִּים וְנַפְשׁוֹ הוֹחִילָה, וְלִבָּבוֹ הַתְּפִלָּל, הַתְּפִלָּל וְיִמַּת בְּאֲמֻצֵּעַ הַתְּפִלָּה.</p>	<p>וְהִיָּה כִּי תִמְצְאוּ מִגְּלַת לְבָבִי בְּעֶפְרַת תְּתַפְּלֶשׁ, וְאִמְרֵתֶם כֹּה: הִיָּה אִישׁ תָּמִים וּפְשׁוּט, וְעִיף וְחֻלָּשׁ.</p> <p>וְיִהִי הָאִישׁ עוֹשֶׂה וְחַי לוֹ לְתַמּוֹ, וְנִחְבָּא אֶל פְּלִיּוֹ, וּמְקַבֵּל בְּדַמְמָה, בְּלִי בְּרָכָה וּקְלָלָה, הִבָּא לוֹ מֵאִלּוּי.</p> <p>וַיֵּצֵא הָאִישׁ וְיִהִי עוֹבֵר לְתַמּוֹ, וַיִּנְתִּיבוּ לֹא-עֲקֹשׁ; מִקְטַנּוֹת לֹא-בָרַח וּגְדוּלוֹת לֹא-פָלַל, וַיִּבְצוּרוֹת לֹא-בִקֵּשׁ.</p> <p>וְאִם-אַחֲרוֹ, אֲךָ כָּאוֹ, לֹא קְרוֹאוֹת, הַגְּדוּלוֹת וּבְדַרְךָ הַמְּלֶךְ – וַיַּעֲמֵד הָאִישׁ וְהוּא מִבֵּית מִשְׁתָּאָה, וַיִּקַּד בִּילְךָ.</p> <p>וְאִם-אַחֲרוֹ, אֲךָ דָּפְקוּ עַל-פֶּתַח הַנְּצוּרוֹת – וְהוּא לֹא אֲסָפֵן, וְיִתְעַב כְּאֶחָד עוֹ נַפְשׁ הַכְּלָבִים עַם-צִדְקַת לֵב שָׁפֵן.</p>
--	---

תאר את התכונות של "האיש" בשיר, וכתוב כיצד הן מעוצבות בשיר.

שירת המאה ה־20

שירי רחל

7. קרא את השיר שלפניך, וענה על השאלה שאחריו.

גן נעול / רחל

מי אתה? מדוע יד מושטת
לא פוגשת יד אחרת?
נעינים אך תמתנה רגע
והנה שפלו כָּבֵר נבוכות.

גן נעול. לא שביל אליו, לא דרך.
גן נעול — אדם.
האלף לי? או אכה בסלע
עד זוב דם?

תאר את היעדר הקשר בין הדוברת לזולת, על פי השיר.

כיצד השאלות והאזכורים המקראיים בשיר מעצימים את היעדר הקשר הזה?

בתשובתך תוכל להיעזר בפסוקים שלפניך:

— "גן נעול אחתי כלה גל נעול מעין חתום" (שיר השירים ד, יב)

— "וַיִּגְרַם מֹשֶׁה אֶת יְדוֹ וַיַּךְ אֶת הַסֵּלַע בְּמַטְהוֹ פַּעֲמָיו וַיֵּצְאוּ מִיָּם רַבִּים..." (במדבר כ, יא)

8. קרא את השיר שלפניך, וענה על השאלה שאחריו.

ספר שירי / רחל

צריחות שצרחתי נואשת, פואכת
בשעות מצוקה ואבדן,
היו למחרות מלים מלפכת,
לספר שירי הלכן.

נגלו חביונות לא גליתי לרע.
נחשף החתום בי באש,
ואת תוגתו של הלב הכורע
יד כל במנוחה תמשש.

הסבר, על פי השיר כולו, כיצד הניגודים בשיר מבטאים את הקשר בין הסבל ובין

תהליך היצירה.

9. קרא את השיר שלפניך, וענה על השאלה שאחריו.

רק על עצמי / רחל

רק על עצמי לספר ידעתי.
 צר עולמי כעולם נמלה,
 גם משאי עמסתי כמוה
 רב וכבד מכתפי הדלת.

5 גב את דרכי — כדרךה אל צמרת —

דרך מכאוב ודרך עמל,
 יד ענקים זדונה ובוטחת,
 יד מתבדחת שמה לאל.

כל ארחימי הליו והדמיע

10 פחד טמיר מיד ענקים.

למה קראתם לי, חופי הפלא?
 למה פזבנתם, אורות רתוקים?

קרא את שורות 7-8 שלפניך:

"יד ענקים זדונה ובוטחת,

יד מתבדחת שמה לאל."

פרש שורות אלה, והסבר כיצד הן מתקשרות לתפיסה של הדוברת את חייה.

בסס את דבריך על ציורי הלשון בשיר.

10. קרא את השיר שלפניך, וענה על השאלה שאחריו.

גורל / רחל

היד העקשת

דופקת. דופקת על שער נעול;

העור רפט.

נוטף על כפות המנעול

דמה המעט.

אין עונה, אין קול.

בושש השוער.

יאחר, יאחר רגע נכסף —

על הסף

מתה אפל.

תאר את גורלה של הדוברת, על פי השיר.

כיצד החזרות והאזכורים משיר השירים מעשירים את המשמעות של השיר?

בתשובתך תוכל להיעזר בפסוקים שלפניך משיר השירים:

— "...קול דודי דופק פתחי לי אחתי רעיתי יונתי תמתני..." (פרק ה, פסוק ב)

— "קמתי אני לפתח לדודי ננדי נטפו מור ואצבעתי מור עבר על כפות המנעול" (פסוק ה)

שירי נתן זך

11. קרא את השיר שלפניך, וענה על השאלה שאחריו.

אני שומע משהו נופל / נתן זך

אני שומע משהו נופל, אמר הרוח.
שום דבר, זה רק הרוח, הרגיעה האם.

גם אתה אשם וגם הוא אשם, פסק השופט לנאשם.
אדם הוא רק אדם,
הסביר הרופא לבגוי המשפחה הנדהמים.

אכל מדוע, מדוע, שאל את עצמו הנער,
לא מאמין למראה עיניו.

מי שאינו גר בעמק גר בקר,
קבע המורה לידיעת הארץ
ללא קשי נגר.

אכל רק הרוח ששמת את התפוח הוא זכר
מה שהעלימה מבנה האם:

שלעולם, לעולם, לעולם לא יהיה לו מנחם.

בלי להזכיר את המילה "מוות" עצמה, השיר כולו עוסק בו ובקושי של בני האדם להתמודד אתו.

הסבר רעיון זה, והדגם את הדרכים שבהן הוא מוצג לאורך השיר.

12. קרא את השיר שלפניך, וענה על השאלה שאחריו.

שימו לב לסגל הרועד / נתן זך

שימו לב לסגל הרועד,
מששו את הרוח, היטב
געו בעץ. הוא ירק ובצמרת
מוריק עוד יותר והגע
מאכל מעט אף עודו אוכל בכל פה
את לשד האדמה שאיננה
נראית כאן לעץ בעיר.
שימו לב, מששו, געו היטב. כפלים
לשאף את האור, להאיר
כל ענן. הוא עובר. והלילה
לא יאחר.

המילים "הוא עובר" הן מפתח להבנת השיר כולו.

הסבר קביעה זו, והדגם מהשיר את דבריך.

13. קרא את השיר שלפניך, וענה על השאלה שאחריו.

שיר לאוהבים הנבונים / נתן זך

שיר לאוהבים הנבונים
אשר בתבונה יאהבו.
ימיהם בנעימים יחלפו,
גם בדרתב שאל לא ינקונו,
נצח לא יפרדו, יחד יחיו
בבית אחד.

שיר לאוהבים הנבונים
על משככם באין מלה.
ביד אחת את המנורה יכבו,
יחד יעצמו את עיניהם,
זה את זה יברכו,
ובעת האחד קורא –
את האור הקטן נדליק הוא.
את נשימת ילדיהם שומעים שרון
ורוח הצות.

שיר לאוהבים הנבונים
אשר בנו להם בית ואת דלתו נעלו.
הניפו היטב את התריסים, בחוץ קר
ורוח ומצפים בחוץ למטר.
אורת לא יבוא בלילה אשר כזה
וכי יבוא – אל תפתחו את הדלת. מאחר
ורק קר נושב בעולם. וגם המשורר
ממצוקה, לא משפע הוא שר. השארו
חבוקים.

בשיר מתוארים מצבים של קרבה ומצבים של בדידות.
הצג מצבים אלה, והסבר מהי עמדתו של המשורר כלפיהם.

14. קרא את השיר שלפניך, וענה על השאלה שאחריו.

רַגַע אֶחָד / נתן זך

רַגַע אֶחָד שֶׁקֵּט בְּבִקְשָׁה. אָנָּא. אֲנִי
רוֹצֶה לומר דְּבַר מָה. הוא הֵלֵךְ
וְעָבַר עַל פְּנֵי. יִכְלֹתִי לְגַעַת. בְּשׂוּלֵי
אֲדָרְתוֹ. לֹא נִגְעֵתִי. מִי יְכוּל הֵיךְ
לְדַעַת מַה שֶּׁלֹּא יְדַעֵתִי.

החול דָּבַק בְּבִגְדָיו. בְּזָקְנוֹ
הִסְתַּכְּכוּ זְרָדִים. כְּנִרְאָה לָן
לִילָה קֹדֶם כְּתָבָן. מִי יְכוּל הֵיךְ
לְדַעַת שֶׁבְּעוֹד לִילָה יִהְיֶה
רִיק כְּמוֹ צְפוּר, קִשָּׁה כְּמוֹ אָבָן.

לֹא יִכְלֹתִי לְדַעַת. אֵינְנִי מְאֻשִּׁים
אוֹתוֹ. לְפַעֲמִים אֲנִי מְרַגֵּשׁ אוֹתוֹ קָם
בְּשִׁנְתוֹ, סְהַרְרִי כְּמוֹ יָם, חוֹלֵף לִידִי, אוֹמֵר
לִי בְּנִי.
בְּנִי. לֹא יְדַעֵתִי שְׂאֵתָה, בְּמִדָּה כְּזֹאת, אֲתִי.

השיר מסתיים בדבר לא צפוי.

הסבר מה לא צפוי בסיום השיר, והרָאָה כיצד השיר מוביל לסיום זה. הדגם מהשיר את דבריך.

פרק שני – סיפור קצר

אם בחרת בפרק זה, ענה על שתיים מהשאלות 15-17 (לכל שאלה – 15 נקודות).

סיפור מאת עגנון

15. תאר דמות של גבר מסיפור מאת עגנון שלמדת, והסבר את התהליך הנפשי שמתחולל בו על פי הסיפור.

כיצד מוצג הגבר בסיפור (מנקודת מבט אוהדת, ביקורתית, אירונית)? בסס את דבריך על דוגמאות מהסיפור.

סיפור עברי (לא מאת עגנון)

שים לב: בשאלה זו אין לענות על פי הסיפור "שפרה".

16. אחד המאפיינים של הסיפור הקצר הוא הסיבוך בעלילה. הסבר את הסיבוך בעלילה באחד מהסיפורים הקצרים שלמדת. האם סיבוך זה נפתר בסוף הסיפור? הסבר והדגם את דבריך.

שפרה / דבורה בארון

17. קרא את הקטע שלפניך מהסיפור "שפרה", וענה על השאלה שאחריו.

לא טוב, אחות – אמרה [המשרתת], בהישענה על המגרפה שבידה, ובלי לתמוה על עצם הבכי – ממיןקת דורשים רוח טובה, ואת הנה – דמעות. את קומי, צאי לך מוטב החוצה, תתבדרי או מה. והעיקר – התאפקי, התאפקי. אבל להתאפק כבר אי-אפשר היה לה לשפרה בשום אופן.

הסבר כיצד עצת המשרתת משקפת את גורלה של שפרה, וכיצד עצה זו משתלבת בתמונת המציאות המתוארת בסיפור כולו.

פרק שלישי – דרמה

אם בחרת בפרק זה, ענה רק על אחת מהשאלות 18-19, על פי המחזה מהמאה ה-19 או מהמאה ה-20 שלמדת (30 נקודות).

מחזה מהמאה ה-19 או מהמאה ה-20

18. בחר בדיאלוג מרכזי מהמחזה המודרני שלמדת (מהמאה ה-19 או מהמאה ה-20), שבאמצעותו אפשר ללמוד על התכונות של שתי הדמויות הנוטלות בו חלק. כתוב בקצרה את הנאמר בדיאלוג, והסבר מה הוא מלמד אותנו על כל אחת מהדמויות.

19. בחר בשתי דמויות מהמחזה המודרני שלמדת (מהמאה ה-19 או מהמאה ה-20). תאר את התנהגותה של כל אחת מהדמויות בתחילת המחזה, והסבר אם בהמשך המחזה כל אחת מהן פועלת לשינוי גורלה או נמנעת מלפעול. נמק והדגם את דבריך.

פרק רביעי – רומאן ונובלה

פרק זה הוא חובה – ענה רק על אחת מהשאלות 20-25 (30 נקודות).

סיפור פשוט / ש"י עגנון – שאלות 20-21

20. לפניך קטע מ"סיפור פשוט". קרא אותו, וענה על השאלה שאחריו.
הירשל שלא אכל כמעט כלום נסתכל במסובים שיגיעים מחמת אכילה ושתייה ונהנה ונצטער. נצטער שהוא רעב ונהנה שכרסו אינה מלאה. לפני ימים נתגלגלה לידו חוברת קטנה של צמחוניים בגנות אכילת בשר ודגים ויין ומיני מותרות. כשראה הירשל את המסובים יגיעים מרוב אכילה ושתייה ועדיין הם ממשמשים בגופם להכניס במעיהם יותר ויותר, הרהר בלבו, שמא אחי אמי שנתפרנס מן העשבים נזיר היה מן הבשר, אלא שבני דורו לא ירדו לסוף דעתו וקראוהו משוגע, ושמא אמת מה שכתוב באותה חוברת, שכל הצרות באות בשביל זוללות יתרה, שאין אדם מסתפק במועט והומה ומהמה אחרי דברים הרבה. אלמלא לא רדפה אמא שלי אחרי הממון לא הייתי אני צריך לישב לפני פגרי עופות ודגים. הגביה הירשל ראשו לראות מה נשתייר מאותם הדברים המתועבים שריחם מגרה את יצרו וראה את מינה.
הקטע שקראת מתאר רצף מחשבות של הירשל.
היכן בעלילת הרומאן משתלב קטע זה? כתוב כיצד הוא מתקשר למציאות חייו של הירשל.
הסבר והדגם את דבריך.

21. בחר בשתיים מדמויות המשנה ב"סיפור פשוט": ברוך-מאיר, יונה טויבר, גציל שטיין, סופי גילדנהורן.
תאר את תכונותיהן ואת מעשיהן של כל אחת מהדמויות שבחרת, והסבר את תרומתן להצגת הרקע החברתי של הרומאן.

רומאן עברי, נובלה עברית* – שאלות 22-23

שים לב: על שאלות 22-23 אין לענות על פי "סיפור פשוט".

* אם בחרת להתבסס על נובלה עברית, תוכל לבחור אך ורק מבין הנובלות האלה: נמלים, עתליה, נביא, אחרי הילדות, שונא הנסים, כינורו של יוסי, שלושה ימים וילד, לב הקיץ לב האור, חירבת חזעה, עוגיות המלח של סבתא סולטנה, לנייה בצהריים, המינה ליזה.

22. ברומאן (או בנובלה) יש מרכיבים שונים, כמו עלילת משנה, נקודת מפנה, התייחסות למקום ולתקופה, דמות משנה המייצגת רקע חברתי, ועוד. בחר בשני מרכיבים והסבר את תפקידם ברומן העברי (או בנובלה העברית) שלמדת. מהי תרומתם של מרכיבים אלה למשמעות היצירה? נמק והדגם את דבריך.

23. ברומאנים רבים מתוארים קונפליקטים (למשל: בין עדות, בין עמים, בין דתות, או בין בני משפחה). תאר קונפליקט אחד ברומאן העברי (או בנובלה העברית) שלמדת, והצג שתי דרכים שבאמצעותן מעוצב הקונפליקט (למשל: דיאלוגים, נקודות תצפית, סמלים או מוטיבים, עיצוב העולם הפנימי של הדמויות).

החטא ועונשו, מאדאם בובארי, אנה קארנינה, המשפט, האמן ומרגריטה, אל המגדלור, בית בודנברוק, מאה שנים של בדידות, הקול והזעם, אור באוגוסט

על שאלות 24-25 אפשר לענות אך ורק על פי הרומאנים המפורטים בכותרת שלעיל.

24. ברומאן יש מרכיבים שונים, כמו עלילת משנה, נקודת מפנה, התייחסות למקום ולתקופה, דמות משנה המייצגת רקע חברתי, ועוד. בחר בשני מרכיבים והסבר את תפקידם ברומאן שלמדת. מהי תרומתם של מרכיבים אלה למשמעות היצירה? נמק והדגם את דבריך.

25. ברומאנים רבים מתוארים קונפליקטים (למשל: בין עדות, בין עמים, בין דתות, או בין בני משפחה). תאר קונפליקט אחד ברומאן שלמדת, והצג שתי דרכים שבאמצעותן מעוצב הקונפליקט (למשל: דיאלוגים, נקודות תצפית, סמלים או מוטיבים, עיצוב העולם הפנימי של הדמויות).

פרק חמישי – סיפור שלא נלמד

פרק זה הוא חובה – ענה על שאלה 26 (10 נקודות).

26. קרא את הסיפור שלפניך, וענה על שני הסעיפים א-ב שאחריו.

הרחוב הַיָּה מוֹאֵר / יוסל בירשטיין

הרחוב היה מואר, ועוד ממרחק כמה בתים ראינו לפי הרגליים שלהם שהם צעירים. ואחר־כך ראינו את ידה של הנערה. בפנייה חדה ופתאומית היא משכה אחריה את הבחור לתוך חורשת האוהבים.

התחייכנו, אשתי ואני. זה היה בטיול הלילי שלנו בשכונה, בשעה שרוב התושבים צופים בטלוויזיה. הרחוב התמשך דוֹמָם ועצור. אפילו חתול לא חצה את הכביש. המכוניות שחנו מכל צד מתחו את השקט לאורך הבתים. על רקע זה בלטה התנועה היחידה של הנערה. "חברמנית".

תפסה את הבחור בזרועו והוליכה אותו לחושך בין העצים. חבל שלא הספקנו להציץ בפניה. אך גם בלי הפנים הרכבנו את אופייה. היה משהו בתנועה שלה שכיוון את המחשבות.

הנערה הזאת לא תלך לאיבוד בין הגברים. הכרנו צעירה כזאת בנעורינו. התחתנה עם לא־יוצלח ועשתה ממנו בן־אדם.

סיפרתי לאשתי על אחת הדודות במשפחה שלי. אמרו עליה שהיא קוטלת בעלים. אחד מהם נהג לזחול, באור יום, אל מתחת למיטה ולהירדם שם. ולדודה היתה תשוקה למיטות גבוהות. עוד מזרן ועוד מזרן. המיטה שלה הגיעה כמעט עד לתקרה. יום אחד נפלה ממנה ארצה, ומתה.

בהצטלבות הרחובות הַנְטָקָה והנרייטה סולד פנינו שמאלה, להשלים את ההקפה. בתים שעוד היו בבנייה נראו עזובים, כאילו דייריהם כבר באו, גרו, נטשו אותם, והותירו מאחוריהם גוש של חורבות ועיזבון. אופייה של הנערה רמוז על אופיו של הבחור. ראינו בבירור כיצד ברגע האחרון, ליד השביל הצר והחשוך, היא הפנתה אותו לכיוון שלה. צעדיו שלו היו מכוונים קדימה. גבר צריך לדעת לעורר עניין, אמרה אשתי, ולא להיות שלומיאל כמו הדוד שלך שחיפש מקלט מתחת למיטה.

עוד אנו מחייכים על חשבונם של בני־הזוג שנעלמו בין העצים ורואים בהם גלגול של דודתי ובעלה – והנה הם לקראתנו ברחוב. הזדרזנו, שנוכל לפגוש אותם מתחת לפנס־הרחוב. הפעם לא נחמיץ את ההזדמנות לסקור את פניהם של הנערה השתלטנית ושל הבחור הביישן.

והצלחנו. חלפנו על־פניהם בדיוק במעגל האור, וראינו שהנער עיוור.

ענה על שני הסעיפים א-ב.

א. מדוע המספר מביא את הסיפור על דודתו במהלך הטיול הלילי? (4 נקודות)

ב. הסבר כיצד מאיר סיום הסיפור את הדו־שיח שמתנהל בין המספר לאשתו

במהלך הסיפור. (6 נקודות)

בהצלחה!

זכות היוצרים שמורה למדינת ישראל
אין להעתיק או לפרסם אלא ברשות משרד החינוך